

Millətə xidmətin bənzersiz örnəyi

Uca dağ zirvələrini bütün aydınlığı ilə görmək üçün onlardan müəyyən məsafəyədək uzaqlaşmaq lazım gəlir. Ətəyində, yamacında olanda zirvələri görə bilmirsən. Böyük şəxsiyyətlər də uca dağ zirvələri kimidir. Yanında olunca yalnız görünən tərəfini görə bilərsiniz. Ondan uzaqlaşdıqca şəxsiyyətin miqyasını və möhtəşəmliyini dərk edirsiniz və heyrətlənməyə bilmirsiniz.

(ardı 7-ci səhifədə)

Millətə xidmətin bənzərsiz örnəyi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycan tarixinin belə möhtəşəm zirvələrindən biri Heydər Əliyevdir. Zaman bütün ömrünü Vətənə və xalqa xidmətə həsr etmiş Heydər Əliyevi bizdən uzaqlaşdırdıqca onun tarixi şəxsiyyət portreti daha çox cizgilərlə zənginləşir, həyatı və mübarizəsi haqqında təsəvvürlər daha da genişlənir.

Zaman keçdikcə Heydər Əliyevin tarixin ən az rast gəlinən siyasi xadimlərindən biri olduğunu dərk edirsən. Bütün ömrü kameralar altında keçən böyük siyasətçi bir-birinə zidd olan iki fərqli ictimai-siyasi quruluşda Azərbaycan dövlətinə rəhbərlik edib. Hər quruluşun heç bir halda kəşiməyən öz ideoloji əsası, öz yolu və öz məramı vardı. Fəhlə-kəndli birliyindən doğan proletar diktaturasına əsaslanan Sovet İttifaqının azad cəmiyyət quran müstəqil Azərbaycanın inkişaf yolu ilə heç bir oxşarlığı və yaxınlığı ola bilməzdi. Tariximizdə yer almış bu iki antaqonist quruluşu bir-birinə bağlayan yeganə müsbət amil Heydər Əliyev şəxsiyyəti oldu.

1969-cu ildə Heydər Əliyevin Azərbaycan hakimiyyətin ən yüksək pilləsinə gəlməsi həmin illərdə iqtisadi-siyasi və mədəni-mənəvi durğunluq dövrünü yaşayan respublikamızın həyatına gözənlilməz bir canlanma gətirdi. Ulu öndər Vətənimizə rəhbərlik etməyə başlayanda Azərbaycan Sovet İttifaqının müttəfiq respublikaları arasında bütün göstəricilərinə görə axıncı yerlərdə idi. O zamanadək Azərba-

yanın inkişaf meyilləri yarandı və mədəni intibah qeydə alındı. Bütün bunlar cəmiyyətin intellektual təbəqəsini məhz milli yönümdə yaradıcılığa ruhlandırır və onların fəaliyyətinin səmərəliliyini daha da artırır. Milli ruhu oyadan və bu fəaliyyətinə görə anti-sovet ittihamları ilə üzleşən bir sıra yaradıcı ziyalılar məhz onun sayəsində sovet rejiminin cəza məşinindən xilas olundu. Beləliklə, 1969-cu ildən başlanan böyük mədəni inkişaf və rifah yolu Azərbaycanın gələcək tərəqqisinin əsası oldu.

Ulu öndər xalqın savadlanmasını, müasir biliklərə yiyələnməsini təmin etmək üçün gənclərin Sovet İttifaqının ən nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almasını təmin etdi. Hələ çarizm dövründən hərbi ixtisaslara və ordu işlərinə yaxın buraxılmayan qeyri-slavyan xalqlarından biri kimi Azərbaycan gənclərinin hərbi peşələrə yiyələnməsini təmin etdi. Bu məqsədlə ölkə daxilində hərbi məktəb yaradıldı və bir çox gənclər Sovet İttifaqının müxtəlif ali hərbi məktəblərində təhsil almağa göndərildi.

Heydər Əliyev sosialist idarəçilik sisteminin ən yüksək pilləsində dayananların heç birinə məlum olmayan öz siyasi baxışlarından çıxış edərək, sovet ideoloji siyasətini Azərbaycanda milli-ideoloji siyasətə çevirə bildi. Məhz belə bir cəsarətli yanaşma nəticəsində milli-ideoloji siyasətin tərkib hissəsi kimi, 1978-ci ildə Heydər Əliyevin cəhdləri və təşəbbüsü sayəsində Azərbaycan SSR-in Konstitusiyası "Azərbaycan dili Azərbaycan SSR-in rəsmi dövlət dilidir" maddəsi daxil edildi. Milli ideologiyamızın məhkəmə daşlarından

can İttifaqı miqyasında yalnız xammal mənbəyi rolunda çıxış edən ən geridə qalmış aqrar respublika kimi tanınırdı.

Ulu öndər respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə isə Azərbaycan iri sənaye və kənd təsərrüfatı ölkəsinə çevrildi, SSRİ miqyasında ən yüksək iqtisadi nəticələrə nail oldu. Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə görülən işlərin fonunda ölkəmiz iqtisadiyyatın bütün sahələrində sürətli inkişaf yoluna çıxdı və bütün sahələrdə davamlı inkişaf göstəriciləri qeydə alındı.

Bütün bunlar o zaman Ulu öndərin ilk baxışdan görünən bilən və bilavasitə vətəndaşların rifah halında öz əksini tapan nailiyyətləri idi. Amma uğurlar yalnız iqtisadi inkişafdan ibarət deyildi. Heydər Əliyevin ölkənin və xalqın gələcəyinə çox geniş diapazonda baxışı həyatın bütün istiqamətlərində yeni yanaşmanı ortaya qoyurdu.

Xalqın azad və xoşbəxt gələcəyinin mümkünlüyü sovet ideologiyasının təzyiği altında məhv edilən milli-mənəvi dəyərlərinin qorunması ilə birləşən əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirirdi. Məhz həmin illərdə Azərbaycanın hər bir yaşayış məntəqəsində mədəniyyət evləri inşa edildi, abidələr ucaldıldı, incəsənət xadimləri fəxri adlarla, orden və medallarla təltif edildi, onlara təqaüdlər ayrıldı. Musiqi, teatr, kino, təsviri incəsənət və digər sahələrdə yeni

birli olan ana dilimizin qorunub saxlanması və təbliği baxımından mühüm tarixi bir addım atıldı. Bunun ardınca "Müasir Azərbaycan dili" və "Azərbaycan dili" dərslikləri hazırlandı ki, bu da xalqın dilini və mədəniyyətini qoruyub saxlamağa və gələcəkdə müstəqil dövlət olmağın zəminini yaratmağa xidmət edirdi.

Beləliklə, 1969-1982-ci illər ərzində Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə həyata keçirilən islahatların və görülən strateji tədbirlərin fonunda respublikamız sürətli inkişaf edərək SSRİ miqyasında xüsusi çəkiyə və böyük potensiala malik olan qabaqcıl respublikaya çevrildi. Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərlik etdiyi cəmi 14 il ərzində Azərbaycanın gələcək müstəqilliyinə nail olması və onu qoruyub saxlamasını təmin edəcək qədər böyük işlər görüldü.

1982-ci ilin dekabrında Heydər Əliyev SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin edildi və SSRİ-nin əsas rəhbərlərindən biri oldu. Dünyanın ən qüdrətli güc mərkəzindən birini idarə edənlər sırasında Heydər Əliyevin yer alması faktının özü Azərbaycan xalqının dünya miqyaslı böyük uğuru idi. SSRİ rəhbərliyində çalışdığı zaman da Heydər Əliyev Azərbaycanın müxtəlif istiqamətlərdən gələn bütün təhlükələrdən Simurq quşu kimi qoruyurdu.

Təsədüfi deyil ki, imperiya mərkəzinin havadarlığı ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə edilən qəsd və hərbi təəcülüz də məhz Heydər Əliyevin sovet idarəçilik sistemindən istifadindən sonra baş verdi. Ulu öndər Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosu üzvlüyündən və tutduğu bütün

vəzifələrdən istefa verdi. Lakin nəzərlərini heç vaxt Azərbaycanın üzərindən çəkmədi. 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələrinə açıq şəkildə etirazını bildirən və Bakıda baş verən hadisələrə görə sovet rəhbərliyini kəskin tənqid edən ilk siyasətçi də məhz Heydər Əliyev oldu. Sovet rejiminin qadağalarına rəğmən, yanvarın 21-də həyatını təhlükə qarşısında qoyaraq Azərbaycanın Moskvadakı Daimi Nümayəndəliyinə gələn Heydər Əliyev qanlı faciənin təşkilatçıları ittiham etdi, ifşaedici və cəsarətli bir bəyanat verdi. Dağlıq Qarabağda yaranmış kəskin münaqişəli vəziyyətlə bağlı SSRİ rəhbərliyinin ikiüzlü siyasətinə cavab olaraq, 1991-ci ilin iyulunda nümayişkarənə şəkildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarını tərk etdi.

1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev qısa müddət Bakıda qaldıqdan sonra Naxçıvana getdi və həmin ildə də Azərbaycan Ali Sovetinə deputat seçildi. Həmin dövrdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının blokada şəraitində olması, sosial-iqtisadi durumunun ağırlığı, o zamankı Azərbaycan hakimiyyətinin muxtar quruma əsaslı təzyiqləri Naxçıvanın vəziyyətini olduqca mürəkkəbləşdirmişdi. Mövcud durum 1991-ci ilin sentyabr ayında Heydər Əliyevin Naxçıvan Ali Məclisinin Sədri vəzifəsinə seçiləndə olan müddətdə daha da kəskinləşdi. Bütün maneələrə baxmayaraq, Naxçıvan Ali Məclisinin sədri seçilən Heydər Əliyevin gərgin fəaliyyəti və səyləri sayəsində bölgədə sabitlik təmin edildi və muxtar qurumun sosial-iqtisadi vəziyyəti yaxşılaşdırıldı.

Dövrün mürəkkəbliyini, dünyaya

və bölgəmizdə baş verən hadisələrin mahiyyətini yaxşı dərk edən Heydər Əliyev Azərbaycanı yeni dövrə hazırlamağın ilk addımlarını da məhz Naxçıvanda atdı. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Üçrəngli Dövlət bayrağı Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət bayrağı olaraq təsdiq edildi. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi Azərbaycan SSR Ali Soveti qarşısında üçrəngli bayrağın Azərbaycanın rəsmi dövlət rəmzi kimi tanınması haqqında vəsətət qaldırdı. Bu əlamətdar hadisə Azərbaycanda yeni dövlətçilik quruculuğunun başlanğıcından xəbər verirdi. Milli ruhun yüksəlməsi, milli özünüdərkini inkişafı və xalqın tarixi yaddaşının özünə qaytarılmasını təmin etmək üçün Heydər Əliyev Azərbaycançılıq məfkurasını milli ideologiyaya olaraq irəli sürdü. Bununla da Heydər Əliyev Naxçıvandan başlayaraq dünyanın bütün guşələrində yaşayan azərbaycanlıları ölkənin azadlığı və müstəqilliyi uğrunda səfərbər etməyə başladı. 1991-ci il dekabrın 16-da Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən iclasında hər il 31 dekabr tarixinin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi qeyd olunması barədə qərar qəbul edildi.

Bakıda və Qarabağ ərazisində isə vəziyyət get-gedə daha da mürəkkəbləşirdi. Yaxınlaşan fəlakətin qaçılmaz olduğu getdikcə daha çox hiss olunurdu. Belə gərgin və böhranlı bir vəziyyətdə xalq ümidini dahi siyasətçi, böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevə bağlamışdı. 1992-ci ilin oktyabrında bir qrup Azərbaycan ziyalısı Heydər Əliyevə müraciət edərək Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasını təklif etdi. Xalqın çağırışına biganə qalmayan Heydər Əliyev ziyalılara göndərdiyi 24 oktyabr 1992-ci il tarixli cavab məktubunda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasına və ona rəhbərlik etməyə razılıq verdi. Beləliklə, 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və Ulu öndər Heydər Əliyev partiyanın sədri seçildi. Heydər Əliyevin siyasi təcrübəsi, biliyi, xalq qarşısında göstərdiyi xidmətlər, çalışdığı dövrdə əsl vətənpərvərliyi və öz xalqına olan sədaqəti Azərbaycanın bütün müterəqili insanlarını onun ətrafında birləşdirdi. Qısa bir zamanda YAP ölkənin ən böyük və etibarlı siyasi qüvvəsinə çevrildi.

1993-cü il iyunun 9-da xalqın tələbi ilə Naxçıvandan Bakıya gələn Heydər Əliyev iyunun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi və iyunun 24-dən etibarən Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı. Bu, artıq ölkəmiz üçün fərq-

li bir zaman idi. Bu dövrün çağırışları da, qarşıya qoyduğu vəzifələri də sovet dövründəki rəhbərlik illərindən çox fərqlənirdi. Ölkəni uzun illərdən bəri davam edən müşkül vəziyyətin dolanbaclarından çıxarmaq, dövlət müstəqilliyini təmin etmək, onu qoruyub saxlamaq və erməni təcavüzünün qarşısını almaq, torpaqları işğaldan azad etmək lazım idi. On il ərzində müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti olan Ulu öndər ölkəni vətəndaş müharibəsindən, tənəzzüldən və məhv olmaq təhlükəsindən xilas edərək dirçəliş yoluna çıxardı. Ulu öndərin rəhbərliyi altında milli müstəqil dövlətçiliyimizin əsasları qoyuldu və ciddi islahatlara start verildi. Heydər Əliyevin ermənilərlə müharibədə atəşkəsə nail olması, irəli sürdüyü yeni neft strategiyası ilə dünyanın ən güclü dövlətlərinin diqqətini Azərbaycana cəlb etməsi, iqtisadi dirçəlişə nail olmaqla ölkədə dayanıqlı sabitliyin əldə olunması gələcək mübarizəmizə daha yaxşı hazırlaşmaq və torpaqlarımızın azadlığı uğrunda müqəddəs savaşa tarixi Qələbənin qazanılması üçün möhkəm zəmin hazırlayırdı.

1994-cü ilin sentyabr ayının 20-də Azərbaycanın Dövlət Neft Şirkəti ilə 6 ölkənin 10 şirkəti arasında bağlanmış "Əsrin müqaviləsi" enerji ehtiyatlarının həcminə və onların istismarı üçün qoyulan sərmayələrin həcminə görə dünyada bağlanan ən iri sazişlər sıyahısına daxil oldu. "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycanın dünya iqtisadi sistemindəki yerini müəyyənləşdirdi və möhkəmləndirdi. Həmin müqavilə daha sonra 19 ölkənin 41 neft şirkəti ilə 26 müqavilənin imzalanmasına yol açdı. Bu tarixi müqavilənin əhəmiyyətindən danışan Ulu öndər Heydər Əliyev deyirdi: "Əsrin müqaviləsi ilə qoyduğumuz təməl XXI əsrdə Azərbaycan xalqının inkişafı, firavan həyatı, müstəqil Azərbaycan dövlətinin suverenliyinin daha da möhkəmlənməsi üçün gözəl imkanlar yaradır və inanıram ki, XXI əsr müstəqil Azərbaycan dövləti üçün ən xoşbəxt dövr olacaqdır."

Bütün bunlarla yanaşı, ölkədə sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirilən hərtərəfli islahatlar Azərbaycanın müstəqilliyini günbəgün möhkəmləndirir, onu əbədi və sarsılmaz edirdi. 1993-2003-cü illərdə Azərbaycanın sürətli inkişafı Heydər Əliyev zəkasının məhsulu olub bugünkü realitətlərin bünövrəsini təşkil etdi. Həmin dövrdə qaçqın və məcburi köçkünlərin problemlərinin həlli, Azərbaycan haqqıqlarının dünyaya çatdırılması, ordu və dövlət quruculuğu, insan haqlarının və söz azadlığının qorunduğu açıq cəmiyyətin formalaşması ilə bağlı göstərilən çoxşaxəli fəaliyyətlər sayəsində Azərbaycan sürətli inkişaf yoluna qədəm qoydu, beynəlxalq aləmdə müstəqil siyasət yeridən gənc bir dövlət kimi dünyada böyük nüfuz qazandı.

Heydər Əliyevin adı Azərbaycanın müstəqillik dövründə yeni bir dövlətin memarı və qurucusu kimi tarixə yazıldı. Bütöv bir xalqın taleyini həll edən müdrik siyasətçi, dərin zəkası və müstəsna fəaliyyəti ilə Heydər Əliyev hər bir quruluşda, hər bir şəraitdə xalqına sədaqət, millətə xidmətin bənzərsiz örnəyini yaratdı. İki müxtəlif dövrdə, bir-birinə zidd olan iki fərqli siyasi quruluşda eyni amala, eyni məqsədə xidmət edən və hər iki vəziyyətdə bütün başlanğıcları uğurla başa çatdıran böyük bir şəxsiyyət bu gün bizə uca dağ silsilələrinin iki yanaşı zirvəsi kimi görünür. Hər iki zirvə öz möhtəşəmliyi ilə heyrtəmiz və əlçatmazdır.

2003-cü ildən etibarən Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik edən İlham Əliyev Ulu öndər Heydər Əliyevin qarşıya qoyduğu bütün vəzifələri layiqincə yerinə yetirdi. 2020-ci ilin Vətən müharibəsində Prezident və Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında torpaqlarımız işğaldan azad olundu. Ulu öndərin vaxtilə dilə gətirdiyi ən böyük arzusu həyata keçdi. "Vaxt gələcək Azərbaycan bütün dünyaya Günəş kimi doğacaq."

Bu gün Azərbaycan Avrasiyanın ən parlaq Günəşi kimi işıq saçmaqdadır. Bu işığın nüvəsində Heydər Əliyev siyasəti və Heydər Əliyev şəxsiyyəti dayanır. Bu gün xalqımız Ulu öndərin əziz xatirəsinə ehtiram və minnətdarlıqla yad edir. Ümumxalq məhəbbəti qazanmış Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının yaddaşında qurucu və xilaskar dövlət xadimi kimi əbədi olaraq yaşayacaqdır.

Cavanşir FEYZİYEV,
Milli Məclisin deputatı